

Als de richtlijnen zwijgen .....

Therapieresistentie en chroniciteit
bij angst en depressie

Donderdag 2 juli 2009
09.00 uur tot 17.00 uur
Ontvangstzaal
Landgoed Veldwijk
Meerkanten GGZ Ermelo

Invitational Conference
voor professionals van de instellingen aangesloten bij **NedKAD**

Programma

09.00 u	Ontvangst
09.30 u	Opening door Ton van Balkom, voorzitter NedKAD
09.45 u	Workshop I: Therapieresistentie en chroniciteit bij depressieve stoornissen
11.15 u	Pauze
11.45 u	Workshop II: Hoe gaan we om met chronische of therapieresistente suïcidaliteit?
13.15 u	Lunch
14.00 u	Workshop III: Wat zijn behandelopties bij chronische of therapieresistente angststoornissen?
15.30 u	Pauze
16.00 u	Plenaire bespreking: consequenties van therapieresistentie en chroniciteit voor behandeling, onderzoek en beleid o.l.v Ton van Balkom
17.00 u	Sluiting

Als de richtlijnen zwijgen ...

Therapieresistentie en chroniciteit bij angst en depressie

Op het gebied van de depressieve- en angststoornissen is de kennis van de evidence-based behandeling vervat in richtlijnen. In de klinische praktijk bieden deze richtlijnen echter niet altijd een oplossing. Er ontstaat vaak chroniciteit en therapieresistentie vanwege problemen uit de psychiatrische praktijk waar de richtlijnen geen oplossing voor bieden.

Er worden drie workshops gehouden met korte inleidingen waarin de problematiek wordt geschetst. Vervolgens wordt aan de hand van stellingen met de aanwezigen gediscussieerd over de knelpunten die in de praktijk worden aangetroffen en eventuele alternatieve behandelstrategieën. Tevens wordt getracht antwoord te formuleren op de vragen: 'Wanneer houdt onze behandeling op?' en 'Hoe moet het dan met de onbehandelbare patiënt?'

Het doel van de dag is om de kennis rondom therapieresistentie en chroniciteit bij patiënten met angst en depressie te delen, vast te stellen waar eventuele lacunes in kennis en praktijk liggen en aan welke oplossingen gedacht moet worden.

Workshop I

Therapieresistentie en chroniciteit bij depressieve stoornissen

J. Spijker & F.P.M.L. Peeters

Therapieresistentie en chroniciteit is een frequent voorkomend probleem in de behandeling van patiënten met depressieve stoornissen in de 2e lijns gezondheidszorg. Een zorgvuldige taxatie van de diagnostiek en gevolgde behandeling is bij chroniciteit en therapieresistentie op zijn plaats, gevolgd door mogelijk nog niet toegepaste interventies. Als er geen zinvolle interventies meer aangeboden kunnen worden, is er nog een optie van rehabilitatie. Echter, de toepassing van rehabilitatie bij chronische depressie is slecht ontwikkeld en nog minder onderzocht.

j.spijker@degelderseroos.nl

Workshop II

Hoe gaan we om met chronische of therapieresistente suïcidaliteit?

A.J.F.M. Kerkhof & M. Roeten

Chronische suïcidaliteit stelt ons voor de nodige problemen. Wat te doen met patiënten die bij vlagen of continue zeer suïcidaal zijn en voortdurend toezicht nodig hebben? Wat hebben wij als hulpverleners te bieden aan deze patiënten? Kunnen wij hen leren te leven met voortdurende suïcidaliteit? Wat hebben wij als onderzoekers te bieden aan kennis omtrent deze patiëntengroep? Er wordt ingegaan op de vraag hoe bij chronische suïcidaliteit de doodswens bespreekbaar kan worden gemaakt. De ervaringen met 'het Klaverblad' in Eindhoven worden besproken alsmede kennis rond de langdurige effecten van maatregelen die patiënten tegen zichzelf behoeden?

ajfm.kerkhof@psy.vu.nl

Workshop III

Wat zijn behandelopties bij chronische of therapieresistente angststoornissen?

H.J.G.M. van Megen en N. Batelaan

In 2003 zijn de multidisciplinaire richtlijnen angststoornissen verschenen waar mogelijk de evidence-based behandeling voor deze aandoeningen in beschreven staan. Inmiddels zijn bij de meeste ggz instellingen zorgprogrammering ingevoerd of wordt dit op het moment ingevoerd. De invoering van deze stepped care behandelmethodes zal een belangrijke stimulans geven aan het niet alleen in de kast hebben staan van richtlijnen maar om ze nu dan ook daadwerkelijk, daar waar mogelijk, uit te voeren en na te leven.

Als het goed is hebben de patiënten die vervolgens bij de gespecialiseerde angstklinieken in Nederland aangemeld worden, de standaardbehandeling, volgens de multidisciplinaire richtlijnen, reeds doorlopen. Konden de gespecialiseerde centra er tot op heden van uitgaan dat de bij hen aangemelde patiënten veelal inadequate behandeling hadden ontvangen, in de naaste

toekomst zullen de patiënten die bij gespecialiseerde centra worden aangemeld bestaan uit 2 groepen. De grootste groep zal de standaard behandeling hebben gehad met onvoldoende resultaat. Dit geeft een unieke situatie, namelijk die van grote m.b.t. behandelvoorgeschiedenis gelijkvormige groepen patiënten. Dit is dan weer een mooi beginpunt van waar uit onderzoek kan plaatsvinden naar de effectiviteit van de vervolgbehandeling. Bij een kleine groep zal de standaard behandeling niet goed van de grond zijn gekomen samenhangend met de ernst en aard van de dwangklachten. Bij deze groep patiënten is het de vraag of behandeling onder dwang juridisch mogelijk is en of dit klachtenreductie zou kunnen bewerkstelligen.

De presentatie zal eerst in het kort de verschillende 'postrichtlijn behandelingen' bespreken en ingaan op de juridische en therapeutische mogelijkheden van dwangbehandeling. Er zal een voorstel worden gedaan voor een nieuwe behandelrichtlijn voor gespecialiseerde behandelcentra.

Daarna lijkt het zinvol te discussiëren over de volgende vragen:

- 1) moeten alle centra in Nederland buiten hun lopend onderzoek hetzelfde programma bieden of is het zinvol een gedifferentieerd aanbod te bieden wat de mogelijkheid biedt om de uitkomsten van verschillende instituten met elkaar te vergelijken?
- 2) moeten we vaker behandeling onder dwang inzetten dan tot nu toe gebruikelijk is?

hmegen@meerkanten.nl

Algemene informatie

Datum: Donderdag 2 juli 2009
09.00 uur tot 17.00 uur

Locatie: Meerkanten GGZ
Ontvangstzaal, locatie landgoed Veldwijk
3853 LC ERMELO
Telefoon: 0341 - 566911
www.meerkanten.nl

Aanmelden

Per post via de bijgevoegde antwoordkaart.
Per fax fax de ingevulde antwoordkaart naar (030) - 298 1168.
Per e-mail mail de gevraagde gegevens naar **nedkad@sminkenco.nl**
U ontvangt per e-mail een bevestiging van uw aanmelding.
De aanmelding sluit 18 juni 2009.

Voor vragen en inlichtingen over uw aanmelding:

Organisatiebureau Smink & Co
Postbus 822, 3500 AV Utrecht
Telefoon: (030) - 298 1167
Fax: (030) - 298 1168
E-mail: nedkad@sminkenco.nl

Route

De Ontvangstzaal is te vinden bij het Economiegebouw op landgoed Veldwijk. Dit landgoed bevindt zich vlak bij het NS-station van Ermelo. Op het landgoed wijzen borden de weg naar de verschillende gebouwen. Maakt u gebruik van een navigatiesysteem om naar landgoed Veldwijk te komen dan kunt u het beste het station van Ermelo invoeren. Naast dit station is één van de ingangen van het landgoed te vinden.

Kosten

Er zijn geen kosten voor deelname aan deze dag verbonden.

Organisatie

Deze conferentie wordt georganiseerd door NedKAD.
Accreditatie is aangevraagd bij de NVvP, de FGZP en de VGCT.

Sprekers

Prof. dr. **Ton van Balkom** is als hoogleraar psychiatrie en psychiater verbonden aan de afdeling psychiatrie en aan het Instituut voor Extramuraal Geneeskundig Onderzoek (EMGO) van het VUmc te Amsterdam. Hij is daarnaast opleider psychiatrie en werkzaam op de angstpolikliniek van GGZ inGeest. Zijn leerstoel betreft de evidence-based psychiatrie. Hij is voorzitter van de multidisciplinaire commissie die momenteel de depressie en angst richtlijn herziet en voorzitter van het Nederlands Kenniscentrum Angst en Depressie (www.nedkad.nl).

Drs. **Neeltje M. Batelaan** is psychiater bij GGZ inGeest bij het zorgprogramma Angst en Dwang. Momenteel rondt zij haar promotieonderzoek naar de epidemiologische aspecten van paniek af, dat zij uitvoert in samenwerking met het Trimbos-instituut.

Prof. dr. **Ad Kerkhof** is hoogleraar klinische psychologie, psychopathologie en suïcidepreventie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij verrichtte onderzoek naar o.a. de epidemiologie van suïcide en suïcidepogingen, opvang en nazorg van suïcidepogers, suïcide onder ouderen, suïcide in detentie, de relatie tussen piekeren en suïcidaliteit en naar zelfhulp bij overmatig piekeren. Hij maakt deel uit van de NVvP / Trimbos werkgroep die momenteel de multidisciplinaire richtlijnen voor de behandeling van suïcidale patiënten ontwikkelt.

Dr. **Harold J.G.M. van Megen** is werkzaam bij Meerkanten GGZ te Ermelo als opleider psychiatrie en hoofd van het angst- en dwangstoornisonderzoek (NOCDA). Hij promoveerde in 1995 op het proefschrift "On the role of the cholecystokinin-B receptor in panic disorder".

Dr. **Frenk Peeters** is psychiater in het academische zorgprogramma stemmingsstoornissen van de RIAGG Maastricht en van de polikliniek voor stemmingsstoornissen van het academisch ziekenhuis Maastricht. Hij promoveerde in 2003 op een onderzoek naar de regulatie van stemming en cortisol bij depressieve patiënten in hun dagelijks leven.

Drs. **Martin Roeten** is psychiater en geneesheer directeur van Altrecht en betrokken bij de opvang en begeleiding van suïcidale patiënten.

Dr. **Jan Spijker** is psychiater, opleider en hoofd van het programma stemmingsstoornissen bij de Gelderse Roos en onderzoeker bij het Trimbos-instituut te Utrecht. Hij is gepromoveerd in 2002 op het beloop van depressie in de algemene bevolking.

NedKAD wordt ondersteund door:

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

NedKAD dankt Meerkanten GGZ voor het beschikbaar stellen van de Ontvangstzaal voor deze conferentie.